

DOMA NA CESTÁCH

Host

TADĚÁŠ ŠÍMA

Mezi slony Konga a pouští Arábie

Text and Illustrations © Tadeáš Šíma, 2024

© Host — vydavatelství, s. r. o., 2024

(elektronické vydání)

ISBN 978-80-275-2121-0 (PDF)

ISBN 978-80-275-2122-7 (ePUB)

ISBN 978-80-275-2123-4 (MobiPocket)

VENCA

Václav Vítek je hoch činu. Vzpomínám si na den, kdy jsem ho poznal.

Byl to poslední červnový víkend a celé město Prachatice žilo městskými slavnostmi. Na ledničku jsem pověsil vysvědčení z osmé třídy a nemohl se dočkat večera. S klukama jsme běhali z přelidněného náměstí do nedalekého parkánu, kde jsme sedávali na městské hradby. Nešlo nám moc o atrakce, kapely nebo soumary s koňskými povozy plnými soli, kteří demonstrovali středověké obchodování na Zlaté stezce. Tehdy nám šlo o to, co jsme si nosili v batohu. Každý někde sehnal něco k pití. Pamatuju si, že já měl s sebou kolu s rumem, který jsem koupil u benevolentního Vietnamce. Do plnoletosti bylo tenkrát daleko, a tak musela zabrat historka o tom, že maminka bude péct rumové pralinky a že mu přinesu ochutnat. Byla to doba plná experimentů.

Seděli jsme v ten letní večer na hradbách s výhledem na kostel a podávali si petky s pitím. Někdo přinesl houbu a jiný zase zelenou. Občas prošel něčí starší kamarád, kterého jsme uprosili, aby nám koupil

točenou plzeň ze stánku. Míchali jsme to statečně. Už přesně nevím, kde se tam vzal nebo čí kamarád byl ten vysoký huběňour s velkým nosem, ježkem na hlavě a šibalským úsměvem. Každopádně někdo na něj zavolał:

„Venco, pojď si s námi přihnout!“

Venca dodnes, když takovou větu uslyší, zaručeně přijde. To je asi taková jistota, jako že je růže kytka.

„Díky, pánové,“ odvětil Václav, když do davu vracel poloprázdnou láhev s pepermintkou.

„A jelikož jste na mě byli tak hodní, také pro vás něco mám,“ dodal revanšující se Václav a ukázal nám obsah krabičky od bonbonů.

Téměř s chirurgickou pečlivostí, jakou jsem do té doby nepoznal, v ní nevinně ležely tři ubalené marihuanové cigarety, zapalovač, malé nůžky a dva gramy ještě nenadrčené konopné palice. Trávu, nebo chcete-li gaňu, marijánku, gandžu nebo marušku, jsem zatím znal jen z vyprávění od starších kamarádů a vlastně jsem z ní měl i trochu strach. Tehdy jsme se ale sešli jako dva staří známí, kteří často procházejí kolem sebe, znají se od vidění, ale až na koncertu Pracovní soboty v sobotu večer v Rokáči se dají do zběsilého rozhovoru o globálních problémech dnešního světa.

Byli jsme dost podělaní strachy z policejní hlídky, která obcházela parkánem a vyhlížela své nezletilé a podnapilé oběti, ztracené existence a partičky

mladistvých experimentujících s lehkými či těžkými drogami. A že jich v Prachaticích bylo! To se totiž vždycky pozná podle odebraných vzorků z čistírny odpadních vod. Prachatice vždy bývaly velké pervitinové doupě na mapě ČR. Nehezské statistiky jinak nádherného města a místa k životu byly pro mě vždy velkým překvapením.

„Vy pitomci, tady to nepodpalujte,“ zavelel Venca a přes rameno nám ukazoval dvojici chlupatých na večerní obchůzce.

Za cinkotu láhví v batohu a značně ovínění jsme kvapně měnili pozici. Doběhli jsme do uličky, která v půlkruhu obíhá prachatický kostel a vede na Kostelní náměstí. Nebyly tam pouliční lampy a jediným zdrojem světla se tak stal zapalovač pálící první kousky nadrobno nastříhané rostlinky, úhledně zabalené do papíru.

„To musíš nasát do plic a počítat do dvaceti,“ počůval mě Václav.

Bylo to úplně magický. Parta kluků a jejich vesměs první zkušenost s marihuanou pod gotickým kostelem svatého Jakuba. Na ženský jsme ten večer zvysoka prděli. Měli jsme co dělat sami se sebou. O chvíli později jsme byli všichni vyčuzení jako papírky a jeden záchvat smíchu střídal ten další.

„HA! MÁMA JDE!“ učil nás Věna další praktiku konzumace kouře ze spálené trávy a chechtal se s námi.

„Takhle já tě poznal, Vašku,“ pověděl jsem Václavovi, když jsem ho náhodou potkal na podzim roku 2018 po návratu z Afriky v jednom z prachatických lokálů.

Po třetí hodině ranní většina nápadů nedopadá na úrodnou půdu, ale ten, který se u toho stolu tenkrát zrodil, byl výjimkou potvrzující pravidlo. Představil jsem totiž Václavovi plán vrátit se do Konga a přiložit tam ruku k dílu při ochraně přírody a v boji proti pytlákům, který tam už nějaký ten pátek vedl kamarád a rodák z Třince Arthur F. Sniegon.

„Už nic neříkej, jedu s tebou! Teď si ale objednáme další dva lívance,“ nechal se tehdy rázně slyšet Václav, když jsem mu pověděl o projektu fotopastí, které jsem měl v plánu do Afriky dopravit a instalovat je v pralese s cílem chytat pytláky přímo při činu.

Lívavec ve Vencově slovníku neznamena nic jiného než pivo. Celý večer ho doprovázel jeho pověstný šibalský úsměv na tváři, který značil jistotu dobrodružství a který se rozšiřoval s počtem do dna vypitých lívanců.

Já byl rád, že Vencu ten projekt oslovil, ale popravdě jsem stále moc nevěřil tomu, že by se opravdu nakonec rozhodl se mnou do střední Afriky vypravit. Protože, jak každý moudrý ví, co se vyřkne po třetí hodině ranní v poloprázdné putyce, není vždy relevantní. Spíš naopak.

Následně jsme se několik měsíců neviděli. Začátkem roku 2019 se začalo všechno rýsovat. Nezisková

organizace Save-Elephants pod záštitou Arthura získala grant na projekt fotopastí v Kongu a já začal plánovat nové cesty. Vzpomněl jsem si na Vencu a řekl si, že mu zkusím z legrace zavolat, zda stále počítá s výpravou do Afriky.

„Jo, jedu! Dáme lívanec a proberem to!“ ozvalo se na druhém konci sluchátka a já věděl, že i tehdy měl na tváři ten svůj specifický úsměv.

Je to šibal.

NOVÉ PLÁNY

„V listopadu poletíme do Konga!“ říkal jsem si po každé, když vznikla malicherná hádka nebo když mrak zakryl slunce.

Bylo potřeba toho hodně nachystat. Spočítali jsme, že grant, který jsme získali, vystačí na pár desítek fotopastí a potřebného příslušenství. Ihned jsme se dali do průzkumu trhu a fotopasti sehnali.

Od začátku plánování mi bylo jasné, že nechci letět do Afriky pouze na měsíc. Začal jsem přemýšlet, jak bych mohl spojit instalování fotopastí v Kongu s další cyklovýpravou. Od minulé expedice mě stále přitahovaly země západní Afriky, které jsem na své první cestě vynechal. Pobřeží slonoviny, Libérie, Sierra Leone a Guinea. Tento čtyřlístek atraktivních destinací s rozšířením o Guineu Bissau jsem začínal pomalými kroky zakomponovávat do nepřilíš dokonalého a dalo by se říct až neuspořádaného plánu.

V těchto částech Afriky protéká velké množství řek. Mimo jiné i jeden z opravdových afrických gigantů jménem Niger. Když jsem ho viděl poprvé

na vlastní oči, slíbil jsem si, že se po jeho proudu jednou svezu. Pořídil jsem si tedy lehký nafukovací člun, který nezabírá mnoho místa a který se pohodlně dá vozit i na kole.

„Cestou přes západní Afriku člun nafouknu a využiju říčních proudů, aby mě i s kolem dopravily zase o kus dál,“ maloval jsem si spanilé vodní zámky, neboť do nafouknutého člunu se rozložené kolo s brašňami (ne)pohodlně vešlo.

Na jaře 2019 jsem si dopisoval s doktorem Sanugou z malijského města Sikasso, kterého jsem na svém kole při cestě malijským jihem potkal díky české vlajce, kterou jsem vozil s sebou. Doktor Sanuga si stále pamatoval pár slovensko-českých slovíček, když v devadesátých letech studoval medicínu v Bratislavě. Zval mě do Mali a lákal mě na slony africké, kteří stále migrují ze sousední Burkininy Faso do Mali a zpátky. Mělo by se jednat o nejseverněji žijící slony africké, jejichž populace vlivem pytláckých aktivit neustále klesá.

Zjistil jsem si, že letenka z hlavního města Konga Brazzaville do Bamaka v Mali není z těch nejdražších a africké dobrodružství zase začalo dostávat trochu reálnější barvy. Věděl jsem, že v Bamaku se nachází základna českých vojáků, kteří jsou v Mali na zahraniční misi. Lákal mě o jejich práci natočit krátký dokument. Pro ten nápad se nadchl hlavně Václav. Oslovili jsme tedy Generální štáb Armády České

republiky v Praze a půl roku jsme získávali informace o tamější situaci. Armáda ČR nám vyšla vstříc a my jsme získali povolení natáčet na české základně v Mali za určitých bezpečnostních podmínek. Prošli jsme školením a všechno bylo přichystané k naší návštěvě českých vojáků v Mali, kam jsme plánovali zamířit z Konga v prosinci 2019. Nic nenasvědčovalo tomu, že by se mělo něco pokazit. Požehnání od armády jsme měli a to bylo pro nás to nejdůležitější. Jak jsme ale později zjistili, africkou byrokracií nelze podceňovat, ani když máte povolení od těch nejvyšších armádních činitelů.

Do mého tehdejšího zaměstnání nastoupil nový kolega, jehož předci pocházejí z Alžírsko, a on je stále v této obrovské zemi na severu afrického kontinentu nepravidelně navštěvuje. Nechal jsem si o jeho zemi vypravovat do té doby, až ve mně probudil touhu Alžírsko plně písku poznat. Navíc jsem v té době bydlel v Alžírské ulici a to už je dostatečný důvod, proč tuto zemi navštívit, není-liž pravda?! Jenže jak se tam dostat? Z Maroka jsou hranice zavřené a hranice s Mali jsou až moc riskantní kvůli teroristickým organizacím působícím na severu země. Ze Senegalu však letadla do Alžíru lidi dopravují, takže se v seznamu objevila další položka.

Půlroční plán cesty Afrikou vykrytalizoval do finální podoby takto:

- 1.** Měsíc listopad strávit v Republice Kongo a v národním parku Odzala-Kokoua instalovat fotopasti proti pytlákům.
- 2.** Získat v Brazzaville víza do Mali.
- 3.** Přeletět z Konga do Mali a natočit na české vojenské základně dokument o práci českých vojáků v Africe.
- 4.** Navštívit doktora Sanugu a zkusit najít migrující stádo slonů afrických u hranic s Burkinou Faso.
- 5.** Po Novém roce se rozloučit s Václavem a na kole poslaném z domoviny vyrazit z Bamaka přes Pobřeží slonoviny, Libérii, Sierru Leone, Guineu a Guineu Bissau až do Dakaru v Senegal. Cestou sjet na nafukovacím člunu části řek Niger a Gambie.
- 6.** Sehnat letenku, víza do Alžírsko a přeletět tam.
- 7.** Projet si sever Alžírsko na kole.
- 8.** Navštívit Tunisko a nalodit se na trajekt do Evropy.
- 9.** Došlapat na první květnovou neděli k obědu domů.
- 10.** Dát si lívanec s Vencou.

Nepotrpím si na nějaké velké plánování, je ale dobré vědět, kam zhruba své kroky směřovat. Blbé je, když

se naplánované desatero zasekne u bodu číslo dva. Jediný bod, který se podařilo uskutečnit na sto procent, byl bod číslo deset.

A rovnou několikrát.

ODJEZD

Odjezdy bolí. Vždy mě trápilo loučení. Knedlíky v krku se shromažďovaly pokaždé, když jsem opouštěl kotlinu. Mám tuze rád Čechy a ty vtipné lidi, které kolem sebe mám. Svým sarkastickým humorem můj život dělají radostnějším. Mám rád svíčkovou a maminku, Mišíka a Cimrmany, Šumavu a točenou plzeň, mám rád české teriéry a Český Krumlov, český živý jazyk a jeho statisíce slov, mám rád chalupu v Třešňovém Újezdci a hučení včel ze včelína u lesa, České Švýcarsko, Českou Lípou a taky marlenku, Karlštejn a Švejka.

V den odjezdu pokaždé přijde moment, kdy bych se nejraději otočil a celou práci odvedenou pro tu chvíli zmuchlal a zahodil. Utekl bych domů, lehl si za pec, přikryl peřinou z husího peří a spal. A nebo — protože doma pec nemám — bych ji nejdříve postavil, pořídil si peřinu z husího peří a až potom se s ní přikryl a spal. Jenže takhle to nefunguje. Hlavně kvůli tomu, že jsem pece nikdy nestavěl.

Nejhorší je, když tu člověk nechává osobu sobě víc než blízkou. Ta chvíle rozloučení má sílu rozvodnit

slzné kanálky takovou intenzitou, jako když se krájí cibule kuchyňská na přípravu silvestrovského guláše pro skupinu maďarských turistů.

Tenkrát jsem s Leou žil už pěknou řádku měsíců ve společné domácnosti. Věděla, že jednoho dne odjedu. Pořád doufala, že ji vezmu s sebou. Jenže já se až moc bál. Strach, že by se jí něco mohlo v lesích Konga stát, byl silnější. V den odjezdu nám uprostřed pokoje vznikl pomyslný ring, ve kterém se neboxovalo, nedalo se v něm zvítězit na body, avšak bolest, kterou uvnitř působil jeden druhému, byla přinejmenším hmatatelná. V objetí se zvedla stavidla a nevyřčené výčitky dopadaly na rameno v podobě obrovských všeríkajících slz. Věděl jsem přesně, co ty slzy znamenají v mluvené češtině:

Sám si někam odjedeš a mě tu necháš napospas!

Jak mi tohle můžeš udělat?

Co si tady bez tebe počnu?

Víš, jak je to od tebe sobecké?

Riskuješ!

Neodjížděj!

Nahlas ale nic z toho nevyslovila. Statečnost je jedna z největších vlastností, kterou jsem na ní vždy obdivoval.

Z ringu nás dostal až rozhodčí tohoto duelu obviňujících myšlenek, Venca.

„Tak sakra, Tádo, pomůžeš mi s balením těch bate-
rek, nebo se s tím mám dělat sám, sakra?!“

Václav totiž tehdy bydlel pár ulic od nás, a tak mi to ráno v den odjezdu přišel na pomoc s balením monitorovací techniky.

Seděl tehdy zády k nám, živoucím zříceninám, a vůbec netušil, co se za ním odehrává za Pompeje. Lea po jeho slovech vyběhla z bytu a nechala mě tam stát na prahu obtěžkaného výčítkami a s komandujícími poznámkami od balícího Václava. Jako by Vesuv znovu chrlil lávu, tentokrát do útrob mého srdce. Chvilí jsem stál na prahu a poslouchal ozvěny kroků sbíhajících schody do přízemí a potom prázdný jako sud stojící pod okapem v období sucha jsem zavřel dveře a vrátil se zpět ke své iluzi o správných životních rozhodnutích.

Z Alžírské ulice je to na zastávku metra Nádraží Veleslavín asi tři sta metrů do mírného kopečka. Když jsme prvního listopadového dne pospíchali na metro se zhruba sedmdesáti kilogramy materiálu v zavazadlech, měl jsem při našem šnečím tempu čas přemýšlet o tom, jak jsem se zachoval.

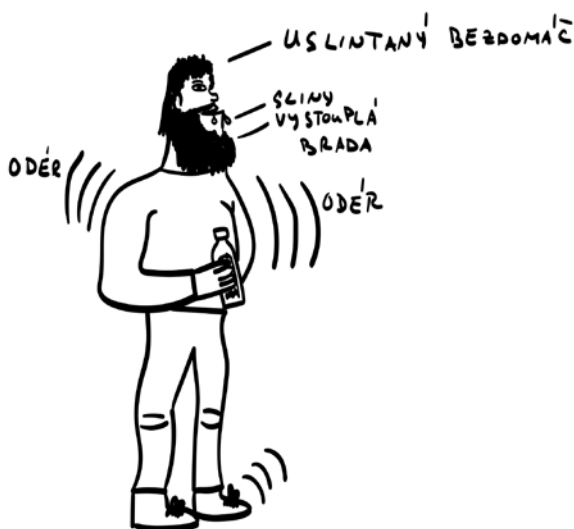
Copak je sobectví plnit si sny? Copak se mám cítit jako pokrytec, když se nechávám vést vnitřním přesvědčením o tom, že dělám správnou věc? Může mě to mrzet, a dokonce stále mrzí, ale v životě si člověk volí jednotlivé cesty. Rozhodnutí umějí být lehká a jindy naopak stahují k zemi jako Prsten moci

nedaleko Orodruiny. Vždy je za něj zodpovědný jen člověk samotný. Nebo ne?

Rozhodnutí, které jsem tenkrát učinil, bylo ale daleko silnější než já. Přišlo mi, že o něm jen já nerozhoduju, že to je prostě a jednoduše někde naprogramované a já do Afriky musím jet znovu i za smutnou cenu, že doma zanechám něco krásného a že se dost možná už nikdy neuvídím se všemi blízkými, až se jednoho dne vrátím. Zrovna jsem si procházel obdobím, kdy jsem začal uvažovat o tom, zda náš život opravdu není někde napsaný a my ty kroky, jež vedeme k jeho naplnění, žádným způsobem nedokážeme ovlivnit. Možná pouze minimálně a ve výsledku stejně nedokážeme změnit napsaný scénář bytí. Osud. Prozřetelnost. Je to všechno jedno.

Znaveni jsme dosáhli vrcholu označeného zelenou cedulí **M** a cítili se, jako bychom zlezli Annapurnu. Nastoupili jsme do vagonu metra a sedli si vyřízení do sedaček. Ještě než jsme si navzájem stačili postěžovat na bolavá ramena z přeplněných krosen, naše čichací ústrojí zaznamenala puch připomínající čpavek smíchaný s pořádně zkvašeným kumysem. Podívali jsme se směrem, odkud se zápach linul, a na druhé straně vagonu stála osoba mužského pohlaví, která zřejmě již delší dobu neviděla sprchový kout. U nohou měla modrou tašku z Ikei přetékaající materiálem různého charakteru, od oblečení přes lepidlo až po špunt od umyvadla.

Muž v ruce třimal PET láhev od coca-coly, která byla naplněna tekutinou připomínající kakao smíchané s podomácku pálenou mrkvovicí a plujícími kousky aloe vera. Fascinoval mě pohyb pantů jeho úst po polknutí té záhadné kapaliny. Ten muž dokázal předkusovat dolní čelistí o dobrých pět centimetrů od konce nosu, přičemž se zbytky tekutiny úspěšně vysvobožovaly z úst a stékaly po bradě do neupravovaného strniště. Jedna věc byla po odjezdu vlaku ze stanice Nádraží Veleslavin jasná. Odér, který z toho vagonu proudil, dorazil do stanice Bořislavka dříve než celá vlaková souprava.

Na vídeňském letišti při čekání na odlet jsme poposedávali před letištní mešitou. Je to mé oblíbené místo.

Přijde mi, že na celém letišti není klidnějšího prostoru pro čekání na let. Povídali jsme si na pohodlných sedačkách. Vyprávěli si o cestách minulých i nastávajících expedicích a do toho kuli pikle o naší nadcházející práci v Africe. Přitom jsme poslouchali, jak zřejmě uvnitř mešity uklízečka vysává koberec.

„To je celkem pracovitá uklízečka s vysavačem v ruce, když už tu hodinu vysává mešitu,“ poznamenal Václav již vyčerpán otravným zvukem přístroje.

Zaměřil jsem se na zvuk vysavače a šel se podívat dovnitř mešity. Tam kromě šesti muslimů klečících k východu žádná pracovní síla vysavač v ruce nedržela. A mně bylo najednou jasné, odkud vítr fouká. Vrátil jsem se k našemu bivaku se šesti zavazadly a začal jednu z krosen přehrabovat a hledat maličký elektrický kompresor k nafukování mého gumového člunu. Jakmile jsem ho našel, vibroval a celý hřál jako plotýnka čekající na pánvičku s hemenexem.

„Kurde. Tohle kdyby se stalo v kufříku letadla, tak by to možná pěkně zahořelo,“ oznámil mi flegmaticky Václav.

Ve 23.00 Boeing 787 vzlétl a jen Buddha by mohl být v tu chvíli klidnější než já.

„Afriko, za chvíli mě tam máš znovu!“

Zdálo se mi o stéblech kontryhelu. Jak se ohýbají na louce za vesnicí se zasněženými vršky třítisícovek. Jeden jsem si utrhl. Slunce najednou přikryl mrak a stín

se rozšířil přes celou louku. Se stínem zmizela vůně. Celá scéna se začala otřásat v základech. Pod potměným nebem se začali v řadách producírovat vojáci ve vysokých kanadách a ušlapávat bylinu za bylinou. Tisíce mužů ve špacírech s kalašnikovy přes rameno v maskáčových uniformách. Na helmách měl každý péro z papouška žako. Armádu doprovázeli supi stoupající ve vzdušných proudech s vidinou zaručené hostiny. Když prošel scénou poslední muž a odletěl poslední sup, mrak se rozplynul a slunce osvětlilo písečnou poušť. Otevřel jsem dlaň a uviděl v ní kontryhel. Naděje žije.